

حضرت علی اکبر (علیه السلام) الگوی جوان قرآنی

یکی از برجسته‌ترین ویژگی و فاکتورهای قرآنی و اخلاقی سبک زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) دشمن شناسی و بصیرت دینی و سیاسی است.

یکی از برجسته‌ترین ویژگی و فاکتورهای قرآنی و اخلاقی سبک زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) دشمن شناسی و بصیرت دینی و سیاسی است، در واقع نگاه ژرف و عمیق حضرت به تحولات سیاسی و اجتماعی سال 61 هجری و همچنین تحلیل صحیح و اصولی از حرکت جهادی و انقلاب امام حسین(علیه السلام) موجب شده بود که حضرت علی اکبر(علیه السلام) بهترین و زیباترین انتخاب عمر خود را اتخاذ نماید،

از جمله شخصیت‌های برجسته و ممتاز خاندان عصمت و طهارت(علیهم السلام)، حضرت علی اکبر(علیه السلام) فرزند برومند امام حسین(علیه السلام) است. چهره‌ی پرفروغ و ممتاز تاریخ اسلام که حضور او در صفحات تاریخ درس‌های ماندگار و سعادت‌آفرینی را برای جامعه انسانی بخصوص جوانان به ارمغان آورده است. امامزاده‌ی والا مقامی که در منابع روایی و حدیثی بیشترین شباهت ظاهری و اخلاقی با پیامبر اکرم(صلی الله علیه و اله) برای او ذکر شده است.[1]

با مطالعه و اندیشه در سبک زندگی این امامزاده جلیل‌القدر به خوبی می‌توان شاخص‌هایی از سبک زندگی توحیدی و موحدانه را استخراج نمود، شاخص‌های قرآنی و اخلاقی که بیش از پیش جامعه جوان اسلامی به آن نیازمند است. در این نوشتار سعی داریم به برخی از شاخص‌های مهم سبک زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) اشاره کنیم.

حضرت علی اکبر (علیه السلام) الگوی قرآنی برای جوان

شاید برخی افراد در ذهنشان این چنین تصور کنند که حضرت علی اکبر(علیه السلام) چون در منزل امام معصوم(علیه السلام) زیسته، از این رو انتظاری بیش از این از او نمی‌رفت که دارای صفات برجسته اخلاقی و قرآنی باشد، این دسته افراد باید در داوری و قضاوت خود در خصوص افراد به این موضوع توجه داشته باشند، که در طول تاریخ بشریت افرادی علی رغم پیامبرزاده بودن نتوانسته‌اند، بهره‌ای از نشان و حیات پدری را برای خود به یادگار داشته باشند.[2]

این موضوع نشان می‌دهد که موضوع تربیت دینی امری اکتسابی است که حتی در محیط خانوادگی و ایدآل نیز باید برای بدست آوردن فضایل اخلاقی تلاش کرد و از آفت و آسیب‌های آن غافل نشد.

۱- پرورش یافته مکتب توحید

بدون شکی یکی از مهمترین افتخارات زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) پرورش یافتن در مکتب توحید بود، اهتمام خاص امام حسین(علیه السلام) در پرورش فرزند خود به اصول و معیارهای تربیتی و قرآنی، از جناب علی اکبر(علیه السلام) شخصیتی متأدب به آداب اسلامی و متخلق به اخلاق الهی ساخته بود، اهتمام و توجه ممتاز امام حسین(علیه السلام) به موضوعات آموزشی و پرورشی فرزندان به گونه‌ای بود که نقل شده است، وقتی عبد الرحمان سلمی به حضرت علی اکبر(علیه السلام) سوره حمد را آموخت و آن حضرت آن سوره را در مقابل پدر قرائت کرد، امام حسین(علیه السلام) جایزه ویژه و بسیار چشمگیر به معلمش عطا کرد.[3]

این موضوع به خوبی گواه قسمتی از سیره تربیتی حضرت علی اکبر(علیه السلام) است. پرورش یافتن در مکتب توحید موجب می‌شود که در توصیف حضرت علی اکبر(علیه السلام) نقل شود که شبیه‌ترین افراد به خلق و خوی پیامبر(صلی الله علیه و اله) بود.[4]

یکی از ابعاد وجودی سبک زندگی حضرت علی اکبر(علیه السلام) شاخص ایثار، مهروری، و انسان دوستی است، البته درک و فهم عمق این شاخص کار ساده‌ای نیست، چرا که ایثار و نوع دوستی حضرت علی اکبر(علیه السلام) دارای ابعاد و مختصات گسترده‌ای است.

۲- با ولایت تا شهادت

یکی از زیباترین و با ارزش‌ترین خصوصیات قرآنی و اخلاقی حضرت علی اکبر(علیه السلام) همراهی و پشتیبانی از ولایت تا آخرین قطره خون است، این نوع ولایت مداری و شهادت طلبی در برابر استکبار زمان گویای این است که در منطق و سلوک اخلاقی و قاموس سیاسی و اجتماعی سرباز ولایت شکست معنایی ندارد؛ چرا که یا در این مسیر به پیروزی و غلبه بر دشمن دست خواهند یافت یا اینکه در مسیر اثبات باور ولایت مداری به درجه رفیع شهادت مفتخر خواهند شد.

موضوعی که در فرهنگ قرآن این چنین به آن اشاره شده است: «مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا»؛ [5] در میان مؤمنان مردانی هستند که بر سر عهده‌ای که با خدا بستند صادقانه ایستاده‌اند؛ بعضی پیمان خود را به آخر بردند (و در راه او شربت شهادت نوشیدند)، و بعضی دیگر در انتظارند؛ و هرگز تغییر و تبدیلی در عهد و پیمان خود ندادند».

بنابر گزارش برخی مفسران قرآن کریم در حادثه دردناک کربلا امام حسین (علیه السلام) در بالین برخی از شهدای آن تاریخ این آیه ذکر شده را قرائت می‌کردند. [6]

۳- بصیرت و دشمن شناسی

یکی از برجسته‌ترین ویژگی و فاکتورهای قرآنی و اخلاقی سبک زندگی حضرت علی اکبر (علیه السلام) دشمن شناسی و بصیرت دینی و سیاسی است، در واقع نگاه ژرف و عمیق حضرت به تحولات سیاسی و اجتماعی سال 61 هجری و همچنین تحلیل صحیح و اصولی از حرکت جهادی و انقلاب امام حسین (علیه السلام) موجب شده بود که حضرت علی اکبر (علیه السلام) بهترین و زیباترین انتخاب عمر خود را اتخاذ نماید، و به خوبی مرز میان حق از باطل را تشخیص دهد، انتخابی که هم گواه بر ولایت مداری ایشان بود و هم ریشه در بصیرت دینی و دشمن شناسی حضرت داشت.

در واقع همراهی با امام حسین (علیه السلام) و قدم گذاشتن در مسیری که به طور قطع و یقین سرانجامی جز شهادت را به دنبال داشت، نه به خاطر علاقه و رابطه فرزند و پدری بلکه به واسطه مسئولیت شناسی و تکلیف مداری بود که ریشه در آگاهی و معرفت دینی و سیاسی جناب علی اکبر (علیه السلام) داشت، موضوعی که به روشنی مصداق یک حرکت قرآنی است: «قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي ۖ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ»؛ [7] بگو: این راه من است من و پیروانم، و با بصیرت کامل، همه مردم را به سوی خدا دعوت می‌کنیم! منزّه است خدا! و من از مشرکان نیستم!»

جلوه ای از بصیرت و دشمن شناسی حضرت علی اکبر (علیه السلام) را می‌توان در میدان رزم مشاهده کرد، از آنجا که برخی از مقاتل نسب مادری ایشان را به بنی امیه نزدیک معرفی کرده‌اند، [8] برخی از یزیدیان در روز عاشورا سعی داشتند با ارسال پیامی پیشنهاد پناهندگی به حضرت بدهند، ولی با جواب قاطع و دندان شکن علی اکبر (علیه السلام) مواجه شدند که فرمود: «إِنَّ قَرَابَةَ رَسُولِ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ تُرْعَىٰ؛ رعایت خویشاوندی رسول خدا به حقیقت نزدیک تر است». [9]

همچنین در منابع تاریخی نقل شده است عمر بن سعد با دیدن علی اکبر (علیه السلام) در میدان جنگ از او می‌خواهد که میدان جنگ را ترک کند تا در امان باشد. اما جناب علی اکبر این پیشنهاد را رد کردند.

۴- ایثار، مهرورزی و انسان دوستی

یکی از ابعاد وجودی سبک زندگی حضرت علی اکبر (علیه السلام) شاخص ایثار، مهرورزی، و انسان دوستی است، البته درک و فهم عمق این شاخص کار ساده‌ای نیست، چرا که ایثار و نوع دوستی حضرت علی اکبر (علیه السلام) دارای ابعاد و مختصات گسترده‌ای است، یک بُعد ظاهری آن در صحرای کربلا زمانی متجلی می‌شود که جان بر کف مأمور بدست آوردن آب برای کودکان، زنان و مادران تشنه می‌شود. [10]

جلوه دیگر این ایثار را می‌توان در بذل جان و دفاع از امام تا رسیدن به درجه رفیع شهادت مشاهده کرد، در یک نگاه دیگر می‌توان این ایثار و نوع دوستی و مهرورزی را در صحنه دفاع از حق و نجات امت از جهالت مدرن مشاهده کرد، جهاد و قیامی که اگر صورت نمی‌گرفت، بشریت را در خطر انقراض انسانیت قرار می‌داد. «وَبَدَلًا مُّهِجَّةً فَيَكَلِّفُونَ لَكَ عِبَادَةً مِنْ الْجَهَالَةِ وَ خَيْرَةَ الصَّلَاةِ»؛ [11] و خون قلبش را بخشید تا بندگانت را از نادانی و سرگردانی گمراهی، نجات دهد».

۵- قاطعیت و شجاعت

یک فاکتور دیگر سبک زندگی حضرت علی اکبر (علیه السلام) مسأله قاطعیت، رادمردی و شجاعت است، او چون شیر مردی نترس به قلب دشمن یورش می‌برد و از انبوه دشمن حتی اندک ترس و واهمه‌ای به خود راه نمی‌دهد، مهارت و شجاعت حضرت در مواجهه با دشمن به گونه‌ای بود که کسی یارای مقابله رو در رو با وی نداشت؛ کما اینکه در منابع نقل شده است برای به شهادت رساندنش یک حرامی با کمین کردن او را به درجه رفیع شهادت می‌رساند.

قتی «مُرَّةَ بَنِ مُنْقِذِ بْنِ عُثْمَانَ عِدِي»؛ شجاعت علی اکبر (علیه السلام) و مهارت و شمشیر زدنش را در جنگ دید، در جایی کمین کرد و از پشت، با نیزه به او یورش آورد و دیگر دشمنان هم با شمشیرهایشان به او تاختند و او را به شهادت رساندند. [12]

پی نوشت ها:

- [1]. ر.ک: سید بن طاوس، اللهوف علی قتلی الطفوف، ۱۳۴۸ش، ص ۱۱۳؛ خوارزمی، مقتل الحسین، ۱۴۱۸ق، ج ۲، ص ۳۴.
- [2]. سوره مبارکه هود، آیه 46. «قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ...»؛ فرمود: «ای نوح! او از اهل تو نیست! او عمل غیر صالحی است».
- [3]. ر.ک: المناقب لابن شهر آشوب: ج 4 ص 66، الديوان المنسوب إلى؛ الإمام علیّ علیه السلام: ص 72 نحوه وفيه الشعر فقط، بحار الأنوار: ج 44 ص 191 ح 3.
- [4]. ر.ک: سید بن طاوس، اللهوف علی قتلی الطفوف، ۱۳۴۸ش، ص ۱۱۳.
- [5]. سوره مبارکه الأحزاب آیه ۲۳.
- [6]. ر.ک: تفسیر نمونه، ج 17؛ ص 247؛ نور الثقلین جلد 4 صفحه 259.
- [7]. سوره مبارکه یوسف آیه ۱۰۸.
- [8]. ابوالفرج اصفهانی، مقاتل الطالبیین، ۱۴۰۸ق، ص ۸۶.
- [9]. ابی مخنف، وقعة الطف، ۱۴۲۷ق، ص ۲۷۶.
- [10]. ر.ک: الأمالی للصدوق: ص 220 ح 239، بحار الأنوار: ج 44 ص 316 ح 1.
- [11]. تهذیب الأحکام: ج 6 ص 113 ح 201.
- [12]. تاریخ الطبری: ج 6 ص 64؛ ذوب النصار: ص 119، بحار الأنوار: ج 45 ص 375. راسخون